P9_TA(2021)0360

Potlačování opozice v Turecku, zejména Lidově demokratické strany (HDP)

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. července 2021 o potlačování opozice v Turecku, zejména Lidově demokratické strany (HDP) (2021/2788(RSP))

(2022/C 99/23)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Turecku, zejména na usnesení ze dne 19. května 2021 ke zprávám Komise o Turecku za roky 2019–2020 ([1]), ze dne 20. ledna 2021 o situaci v oblasti lidských práv v Turecku, zejména o případu Selahattina Demirtaşe a dalších vězňů svědomí ([2]) a ze dne 19. září 2019 o situaci v Turecku, konkrétně o odvolání zvolených starostů z funkce ([3]),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 6. října 2020 o politice rozšíření EU (COM(2020)0660) a na doprovodnou zprávu o Turecku za rok 2020 (SWD(2020)0355),

— s ohledem na rámec pro jednání s Tureckem ze dne 3. října 2005 a na skutečnost, že – stejně jako v případě všech kandidátských zemí – přistoupení Turecka k EU závisí na plném dodržování kodaňských kritérií,

— s ohledem na závěry Evropské rady ze dne 24. června 2021 o vnějších vztazích a na další příslušné závěry Rady a Evropské rady o Turecku,

— s ohledem na společné sdělení Komise a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 22. března 2021 o aktuálním stavu politických, hospodářských a obchodních vztahů mezi EU a Tureckem (JOIN(2021)0008),

— s ohledem na prohlášení mluvčí Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ) pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 19. srpna 2019 o odvolání zvolených starostů z funkce a zadržení stovek osob v jihovýchodním Turecku a na prohlášení ze dne 21. a 25. prosince 2020,

— s ohledem na společné prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josepa Borrella a komisaře odpovědného za evropskou politiku sousedství a jednání o rozšíření Olivéra Várhelyiho ze dne 18. března 2021 o nejnovějších opatřeních týkajících se Lidově demokratické strany,

— s ohledem na článek 46 Evropské úmluvy o lidských právech, podle něhož se vysoké smluvní strany zavazují, že se budou řídit konečnými rozsudky Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ve všech sporech, jichž jsou stranami,

— s ohledem na rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 22. prosince 2020 ve věci Demirtaş v. Turecko (14305/17),

— s ohledem na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy 2347 ze dne 23. října 2020 s názvem „Nové represe vůči politické opozici a občanským projevům nesouhlasu v Turecku: je naléhavě třeba bránit normy Rady Evropy“ a na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy 2260 ze dne 24. ledna 2019 s názvem „Zhoršující se situace opozičních politiků v Turecku: co lze udělat na ochranu jejich základních práv v členském státě Rady Evropy?“,

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 a 4 jednacího řádu,

([1]) Přijaté texty, P9_TA(2021)0234.
([2]) Přijaté texty, P9_TA(2021)0028.
([3]) Přijaté texty, P9_TA(2019)0017.

Čtvrtek 8. července 2021

A. vzhledem k tomu, že v souvislosti s všeobecným zhoršením situace, které má dopad na základní svobody a právní stát, se turecké orgány neustále a stále více zaměřují na opoziční strany v Turecku, zejména Lidově demokratickou stranu (HDP);

B. vzhledem k tomu, že dne 17. března 2021 nejvyšší státní zástupce tureckého kasačního soudu podal u tureckého Ústavního soudu první žádost o ukončení činnosti strany HDP, třetí největší politické strany v tureckém parlamentu; vzhledem k tomu, že dne 31. března 2021 plénum Ústavního soudu konstatovalo procesní nedostatky žaloby a rozhodlo o jejím vrácení nejvyššímu státnímu zástupci; vzhledem k tomu, že revidovaná obžaloba byla předložena dne 7. června 2021 a kromě ukončení činnosti této strany požadovala také zákaz výkonu politické činnosti pro téměř 500 politiků HDP a zmrazení bankovních účtů strany; vzhledem k tomu, že plénum Ústavního soudu dne 21. června 2021 revidovanou obžalobu jednomyslně přijalo;

C. vzhledem k tomu, že nejvyšší státní zástupce zakládá většinu svých obvinění vůči HDP na protestech týkajících se města Kobané, kterých se týká soudní řízení zahájené proti politikům ze strany HDP, mimo jiné proti bývalým spolupředsedům Selahattinu Demirtaşovi a Figen Yüksekdağové; vzhledem k tomu, že tato obvinění se zakládala především na tweetu zveřejněném ústřední výkonnou radou HDP (s datem 6. října 2014), který vyzýval, aby lidé protestovali na znamení solidarity s obyvateli Kobané proti ISIS a proti tureckému embargu uvalenému na Kobané; vzhledem k tomu, že během protestů bylo při střetech s tureckou policií zabito více než padesát lidí, z nichž převážnou většinu tvořili členové HDP nebo sympatizanti této strany;

D. vzhledem k tomu, že v rámci „kobanského procesu“ bylo obžalováno 108 členů HDP; vzhledem k tomu, že 28 z nich bylo během soudního řízení ve vazbě; vzhledem k tomu, že u šesti osob uplatnil soud omezení a u 75 osob byly vydány zatýkací rozkazy; vzhledem k tomu, že Parlament bude i nadále pozorně sledovat kobanský proces a další relevantní případy;

E. vzhledem k tomu, že Ústavní soud v minulosti zakázal šest prokurdských politických stran;

F. vzhledem k tomu, že ESLP opakovaně konstatoval, že ukončení činnosti politických stran je porušením práva na sdružování podle článku 11 Evropské úmluvy o lidských právech; vzhledem k tomu, že Evropská rada ve svých závěrech ze dne 24. června 2021 uvádí, že opatření namířená proti politickým stranám představují zásadní krok zpět v oblasti lidských práv a jsou v rozporu se závazky Turecka dodržovat demokracii a právní stát a že dialog o této otázce zůstává nedílnou součástí vztahů mezi EU a Tureckem;

G. vzhledem k tomu, že dne 17. června 2021 byla v kancelářích strany v Izmiru zavražděna zaměstnankyně a členka strany Deniz Poyrazová; vzhledem k tomu, že po smrti byla údajně zmrzačena; vzhledem k tomu, že v letech 2015 a 2016 byly napadeny stovky stranických kanceláří HDP, včetně ústředí v Ankaře, a mnoho z nich bylo vypáleno;

H. vzhledem k tomu, že ve vězení zůstává přibližně 4 000 členů a funkcionářů strany HDP, včetně řady poslanců;

I. vzhledem k tomu, že tři poslanci strany HDP byli zbaveni svých parlamentních křesel a poslanecké imunity, a následně byli zatčeni;

J. vzhledem k tomu, že dne 30. června 2021 státní zástupci ministerstva spravedlnosti předložili společnému výboru pro ústavu a spravedlnost tureckého Velkého národního shromáždění shrnutí řízení, jejichž cílem je zbavit 20 opozičních poslanců ze šesti různých opozičních stran poslanecké imunity; vzhledem k tomu, že tato řízení jsou namířena proti 15 poslancům z HDP, vedoucímu představiteli Republikánské lidové strany (CHP) Kemalu Kılıçdaroğluovi a proti jednomu zákonodárci z každé další opoziční strany, konkrétně z Demokratické strany regionů (DBP), Dobré strany (İYİ), Strany tureckých pracujících (TİP) a z Demokratické strany (DP);

K. vzhledem k tomu, že pan Kılıçdaroğlu, vedoucí představitel hlavní opoziční strany, je stíhán pro údajné urážky tureckého prezidenta, za které mu hrozí trest až čtyř let odnětí svobody; vzhledem k tomu, že je proti němu vedeno rovněž soudní řízení, které inicioval dne 11. ledna 2021 prezident Recep Tayyip Erdoğan s cílem, aby uhradil škodu ve výši 1 milionu TRY;

L. vzhledem k tomu, že bývalý spolupředseda strany HDP a prezidentský kandidát ve volbách v roce 2014 a 2018 Selahattin Demirtaş je již více než 4 roky zadržován, a to na základě nepodložených obvinění a navzdory dvěma rozhodnutím ESLP podporujícím jeho propuštění;

M. vzhledem k tomu, že ESLP ve stejném rozhodnutí uvedl, že výzva ústředí HDP k solidaritě s obyvateli Kobané nepřekročila meze politického projevu, neboť ji nelze chápat jako výzvu k násilí; vzhledem k tomu, že ESLP uvedl, že násilné činy, k nimž došlo v období od 6. do 8. října 2014, jakkoli jsou politováníhodné, nelze považovat za přímý důsledek tweetů ústředí HDP;

N. vzhledem k tomu, že od místních voleb, které se konaly dne 31. března 2019, bylo 59 z 65 demokraticky zvolených starostů ze strany HDP v jihovýchodním Turecku nahrazeno guvernéry či správci provincií jmenovanými vládou s odůvodněním, že bylo proti nim vedeno vyšetřování kvůli údajnému spojení s terorismem; vzhledem k tomu, že z 36 zatčených bylo 32 propuštěno v průběhu soudního řízení, avšak šest zvolených spolustarostů je stále ve vězení;

O. vzhledem k tomu, že zhoršující se strukturální problémy, které vedou k nedostatečné institucionální nezávislosti soudnictví, mají i nadále dopad na práva opozičních stran;

1. je i nadále hluboce znepokojen neustálými útoky a nátlakem na opoziční strany v Turecku, a zejména tím, jak se turecké orgány specificky a stále více zaměřují na Lidově demokratickou stranu (HDP), včetně její mládežnické organizace; odsuzuje tyto represe vůči HDP a kterékoliv jiné turecké opoziční straně, neboť narušují řádné fungování demokratického systému; naléhavě vyzývá tureckou vládu, aby tuto situaci ukončila a zajistila, aby všechny politické strany v této zemi mohly svobodně a plně vykonávat své legitimní činnosti v souladu se základními principy pluralitního a demokratického systému;

2. důrazně odsuzuje obžalobu, kterou podal turecký nejvyšší státní zástupce k Ústavnímu soudu ve snaze dosáhnout rozpuštění HDP a politického zákazu pro téměř 500 členů této strany, včetně většiny jejího současného vedení, což by jim v příštích pěti letech zabránilo ve vykonávání jakékoliv politické činnosti; je hluboce znepokojen jednomyslným rozhodnutím Ústavního soudu tento případ přijmout; se závažným znepokojením konstatuje, že případ rozpuštění strany HDP je vyvrcholením tvrdých zákroků proti této straně, k nimž dochází již několik let, během nichž byly souzeny tisíce členů stran, vedoucích pracovníků, poslanců, místních radních a spolustarostů, a to především na základě obvinění souvisejících s terorismem;

3. je pevně přesvědčen, že proto, aby se turecká společnost stala inkluzivnější a aby existovala naděje na mírové vyřešení kurdské problematiky, je třeba nebránit HDP v účasti v tureckých demokratických institucích; v tomto ohledu opakuje, že s ohledem na pevné odhodlání HDP fungovat v rámci demokratických institucí by zákaz této strany byl ve střednědobém horizontu vážnou politickou chybou a zasadil by nenapravitelnou ránu pluralismu a demokratickým zásadám, neboť by připravil miliony voličů v Turecku o politické zastoupení;

4. důrazně odsuzuje šokující zavraždění pracovnice a členky HDP Deniz Poyrazové a útok na kanceláře této strany v İzmiru; vyjadřuje svou soustrast jejím příbuzným a přátelům; naléhavě vyzývá orgány, aby tento případ důkladně prošetřily a aby odpovědné osoby postavily před soud;

5. vyzývá turecké orgány, aby se zdržely podněcování proti HDP a aby přijaly nezbytná opatření na ochranu kanceláří a úředníků této strany, včetně poslanců a zvolených místních radních a spolustarostů;

6. odsuzuje svévolné uplatňování pravidel právního státu během probíhajícího tzv. „kobanského procesu“, které vedlo ke znovuotevření tohoto případu, a během daného soudního řízení, zejména absenci nezávislosti justice, nestrannosti, úplné spravedlnosti a procesních záruk; je hluboce znepokojen zneužíváním širokých právních předpisů v oblasti boje proti terorismu; opakuje svou výzvu tureckým orgánům, aby sladily své právní předpisy v oblasti boje proti terorismu s mezinárodními standardy, a zajistily tak účinnou ochranu základních práv a svobod, proporcionalitu a rovnost před zákonem;

7. odsuzuje rozhodnutí zbavit poslance ze strany HDP Leylu Güvenovou, Ömera Faruka Gergerlioğlua a Musu Farisoğullarıho jejich parlamentních křesel a imunity a jejich následné zatčení; vítá nedávný rozsudek Ústavního soudu z 1. července 2021, v němž tento soud jednomyslně rozhodl, že práva poslance Gergerlioğlua na zvolení a vykonávání politické činnosti a také jeho právo na osobní svobodu a bezpečnost byla porušena; vítá jeho propuštění a naléhavě žádá

turecké orgány a soudy nižší instance, aby rozhodnutí Ústavního soudu provedly a okamžitě obnovily jeho parlamentní status; požaduje okamžité propuštění zbývajících dvou poslanců HDP a stažení veškerých obvinění proti nim; odsuzuje opakované využívání zrušení parlamentního statusu opozičních poslanců, které vážně poškozuje pověst tureckého parlamentu jako demokratické instituce;

8. důrazně odsuzuje, že jsou od listopadu 2016 stále zadržováni bývalí spolupředsedové HDP Figen Yüksekdağová a Selahattin Demirtaş, opoziční lídr a bývalý kandidát na prezidenta; připomíná rozhodnutí ESLP ve věci Selahattin Demirtaş v. Turecko ze dne 20. listopadu 2018, potvrzené rozhodnutím jeho velkého senátu ze dne 22. prosince 2020, v němž vyzývá turecké orgány, aby pana Demirtaşe okamžitě propustily; je šokován tím, že turecké orgány trvale přehlížejí a neuplatňují rozhodnutí ESLP, a to i v jiných případech, jako je případ Osmana Kavaly, za což by Výbor ministrů Rady Evropy mohl proti Turecku zahájit řízení o nesplnění povinnosti; naléhavě požaduje plnou spolupráci s Radou Evropy na posilování právního státu, práv menšin, demokracie a základních práv;

9. je hluboce znepokojen stále rostoucím tlakem na hlavní opoziční stranu (CHP) a jejího lídra Kemala Kılıçdaroğlua, včetně konfiskace brožur strany na základě soudního příkazu, veřejných hrozeb na jeho adresu a fyzických útoků proti němu; odsuzuje žádost o zbavení pana Kılıçdaroğlua imunity na základě jeho politických prohlášení, včetně jeho stíhání za údajné urážky tureckého prezidenta, za které mu hrozí trest až čtyři roky odnětí svobody; znovu opakuje své vážné znepokojení nad trvalým politickým a soudním šikanováním Canan Kaftancıoğluové, předsedkyně místní organizace CHP v Istanbulu;

10. je hluboce znepokojen rostoucím tlakem na všechny opoziční strany a nejnovějším rozhodnutím státních zástupců ministerstva spravedlnosti předložit společnému parlamentnímu výboru pro ústavu a spravedlnost tureckého Velkého národního shromáždění shrnutí řízení, jejichž cílem je zbavit 20 opozičních poslanců ze šesti různých opozičních stran poslanecké imunity; zdůrazňuje, že toto obecně nepřátelské prostředí má dopady i na další opoziční lídry, jako je předsedkyně strany İYİ Meral Akşenerová, která byla nedávno slovně napadena stoupenci vládnoucí strany během návštěvy v Rize;

11. odsuzuje rozhodnutí tureckých orgánů na základě sporných důkazů odvolat z funkce demokraticky zvolené starosty a nahradit je nezvolenými správci, neboť to podrývá místní demokracii; bere na vědomí politická, legislativní a správní opatření, která turecká vláda přijala za účelem paralyzování obcí řízených starosty z opozičních stran v Istanbulu, Ankaře a Izmiru; vyjadřuje politování nad skutečností, že stávající vláda zneužívá finanční zdroje a správní moc státu k oslabení opozice nebo jejímu umlčení;

12. zdůrazňuje, že tato opatření nadále oslabují schopnost politické opozice vykonávat svá práva a plnit své demokratické úlohy; je hluboce znepokojen tímto vážným úpadkem v oblasti svobodné činnosti opozičních stran, jenž odhaluje zoufalou situaci v oblasti lidských práv v Turecku a pokračující oslabování demokracie a právního státu, což je v rozporu s kodaňskými kritérii;

13. domnívá se, že úpadek právního státu a systémová absence nezávislosti soudnictví jsou i nadále spojeny se soudními rozhodnutími ohledně svobodné činnosti opozičních stran; žádá Turecko, aby zajistilo pluralismus a respektovalo svobodu sdružování a projevu v souladu se zárukami, které poskytuje turecká ústava, a s mezinárodními závazky Turecka;

14. vyzývá delegaci EU v Turecku, aby dále sledovala situaci politické opozice, mimo jiné tak, že bude sledovat soudní řízení, např. „kobanský proces“, vydávat veřejná prohlášení a žádat o povolení návštěv ve věznicích;

15. domnívá se, že kromě zlepšení v otázkách zahraniční politiky by pokrok v jakémkoliv pozitivním programu, který lze Turecku nabídnout, měl být také závislý na zlepšení v oblasti občanských a lidských práv a právního státu v zemi, včetně práv žen, jako jsou např. práva zaručená Istanbulskou úmluvou, náboženské svobody a práv etnických menšin a komunity LGBTI;

16. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení předsedovi Evropské rady, Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a vládě a parlamentu Turecké republiky.